

Karakterisering och kulturhistorisk värdering

Skatelövs kyrka

Skatelövs socken i Alvesta kommun
Kronobergs län

Smålands museum
Samuel Palmblad
2006

Inledning

Bakgrund och syfte

I samband med upprättandet av vård- och underhållsplaner för kyrkor i Växjö stift har Smålands museum på uppdrag byggnadsingenjör Göran Gustafsson genomfört en karakterisering och kulturhistorisk värdering av Skatelövs kyrka under våren 2006. De kyrkor som berörs är de som tillhör Svenska kyrkan och omfattas av kulturminneslagen, dvs. kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen. Karakteriseringen och den kulturhistoriska värderingen syftar till att användas som underlag för vård- och underhållsplanen.

Nedanstående material består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör samt en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering samt arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. De redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning i kyrkobyggnadens historia.

Kulturhistorisk bedömning

En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan kontinuerligt föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljön i sin helhet, men också till värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning

Skatelövs kyrka

Kortfattad historik

Invid Skatelövsfjorden ligger den medeltida kyrkplatsen som sedan 1939 markeras med ett stort träkors. Här firas sommartid även gudstjänst. Kyrkan som revs 1820 var traditionellt utformad och byggd av sten, platsen är mycket naturskön. När beslut togs om att en ny kyrka skulle uppföras valdes ett område omkring 300 m nordväst om den äldre kyrkan.

Ritningsunderlaget för den nya kyrkan utarbetades av Axel Almfelt 1817 där murarmästare Thor Uppgren och byggmästare Johan Ehrenberg ansvarade för byggnationen. År 1821 färdigställdes kyrkan men först 1825 kunde Biskop Tegnér förrätta invigning, Skatelövs kyrka blev en av de allra första kyrkor som Tegnér invigde i sin nya roll som biskop. Resultatet överensstämmer i huvudsak med föreliggande ritning, sakristians volym utökades emellertid något och en mittportal tillkom på norrväggen. Såväl exteriör som interiör präglas av en påfallande enkelhet, karaktären upplevs närmast avskalad. Under 1900-talet har vissa åtgärder utförts som syftat till att försköna kyrkorummet genom ändrad färgsättning och dekorativa tillägg. Dessa försök bör dock betraktas som begränsade.

Skatelövstrakten präglas av öppna slättmarker, stora gårdar och rikliga fornlämningsmiljöer. Prästgården är förhållandevis nyuppförd då den äldre brann 1941. Närheten till Huseby bruk har i stor utsträckning påverkat kyrkans historia.

Exteriör

Exteriör och planlösning är högst traditionell i sin utformning. Det rektangulära kyrkorummet är i öster utbyggt med en halvrund sakristia medan den västra gaveln domineras av det lanterninförsedda tornet. Stommen är av sten där ytorna sedermera spritputsats och vitkalkats. Långhus och sakristia har en taktäckning bestående av ekspån medan torn och lanternin är klädda med kopparplåt. Den öppna lanterninen med sina rundbågiga öppningar i varje väderstreck har dock väggar klädda med spån. Dessa träytor är vitmålade. Själva lanternintaket består av två sektioner varav den övre utgörs av en mindre huv med svängda sidor på vars krön det förgyllda korset med tillhörande kula står placerad. Lanterninutrymmet är inte avsett att nyttjas och nås endast via en mycket smal lucka. De våningshöga rundbågiga öppningarna har enkla träräcken som fallskydd.

Tornet har likartade ljudluckor i varje väderstreck. Varje öppning består av två träluckor klädda med liggande träpanel. Syd- och norrväggen har även en mindre fönsterglugg som ger visst ljus till en tornkammare, enkla ankarjärn är även regelbundet placerade utmed tornets sidor. Huvudentrén som är belägen på tornets västsida är mycket sparsmakad ifråga om dekorativa element. Granittrappan i två steg leder upp till den brädklädda porten, en modern handikappramp har tillkommit som ger ett provisoriskt intryck. Portomfattningen utgörs av kraftigt rusticerande ytor som kröns av ett profilerat listverk. Mellan port och krön är ett blyspröjsat lunettfönster infogat som ger ljus till vapenhuset. Ovanför den rusticerande omfattningen är en svart minnestavla uppsatt med följande textinnehåll. *Under Carl XIV Johans regering åren 1820 och 1821 bygdes denna kyrka av Skatelöf församling. Wake Dina Ögon dag och natt öfver detta Tempel. 2Chrön:B:6:20.* Ett mindre runt fönster, i direkt anslutning till minnestavlans, avslutar det som kan uppfattas som entréns sammanhållande estetik. Fönstrets blyspröjs har formats som en Davidsstjärna.

Långhuset har på vardera sidan en mittportal som flankeras av fyra stora rundbågiga fönster. Fönstren är blyspröjsade och består av fyra bågar där tvärposten är mittplacerad, karm och bågar är vitmålade. Glasrutorna är säkrade med kraftiga stormjärn. Solbänkarna är utförda i en järnkonstruktion som med åren erhållit en rödaktig ton. Fönsternischerna är slätputsade men en markerad fönsteromfattning saknas.

Även de båda mittportalerna saknar dekorativ omfattning. Dubbelportarna är klädda med liggande, profilerade brädor, de enkla trappstegen av granit saknar handräcken. Ovanför de bågige portalerna är fönster placerade, förutom avsaknaden av de två nedre bågarna är de av samma utseende och konstruktion som övriga fönster. På långhusets västvägg är på ömse sidor om tornet ett blyspröjsat lunettfönster infogat, dessa ger ljus till läktaren.

Långhusets spåntäckta takfall har i öster valmats vilket skapar en tilltalande övergång till den halvrunda sakristian. På den valmade ytans nedre kant står en kopparklädd skorsten. Det norra takfallet har invid nocken två åtskilda ljusinsläpp.

Sakristian har en enkel entré på sydsidan samt två stora fönster åt öster. Dörren som är klädd med liggande profilerade brädor nås via två trappsteg av granit. En lampa hängande i en märkligt utformad järnkonstruktion är uppsatt ovanför dörren. I samband med det nya värmesystemets tillskapande 1937 grävdes ett källarutrymme ut under sakristian, därför finns två åtskilda fönsteröppningar som skyddas av ett kraftigt gallerverk. Källarnedgången är placerad invid norrväggen och består av två liggande, kopparklädda, bräddörrar, täckande ett gjutet schakt. Utmed delar av sakristians rundade fasad står några äldre järnkors.

Kyrkans sockelparti har under senare tid försetts med en yttre pågjutning som sträcker sig runt samliga fasadytor. Sockeln har därmed blivit tydligt markerad samtidigt som den är framträdande genom sin mörka kulör. Här finns även regelbundet placerade ventilationsgluggar. Stuprör och hängrännor är av koppar. Exteriören präglas av en ytterst sparsmakad arkitektur där egentligen bara huvudentrén framhävs genom en rusticerad omfattning. Detta tydliggörs även genom att fasaderna helt saknar inslag av slätputsade ytor.

Exteriöra förändringar

Några övergripande åtgärder som påtagligt förändrat den exteriöra karaktären har inte utförts. Lanternin och tornhuv samt sakristian är de byggnadskroppar som främst genomgått omdaningar som förvanskade dess ursprungliga utseende. Sakristians förändring kan helt härledas till de värmeinstallationer som utfördes 1937 då bl.a. ett pannrum grävdes ut under mark. Två källarfönster murades upp och en nedgång inrättades från utsidan, åtgärderna är till sin omfattning så begränsade och diskreta att det exteriöra intrycket inte tagit skada.

Lanterninen och tornet fick 1958 och 1978 sina spåntäckta tak ersatta med kopparplåt. Under en längre tid hade det förts en diskussion kring lanterninens färgsättning. Arkitekt Paul Boberg hävdade bestämt att den skulle vara svart varefter lanterninen erhöll denna kulör 1937. Sedermera ångrade sig församlingen och 1958 återfick den sin vita färg. Vad som är rätt och fel är svårt att uttyda. Koppartäckningen medför ett minskat autenticitetsvärde men då lanterninens väggar och övriga takfall fått behålla sin spåntäckning måste graden av förvanskning ändå bedömas som ringa.

Ett förfulande tillägg är den betongsockel som pågjutits utmed samtliga fasadavsnitt.

Interiör

Den enkla och på utsmyckningar fattiga kyrkorummet präglas av en färgsättning som utfördes 1972 vilket enligt tidens anda utfördes med mustiga kulörer. Inredningen är förhållandevis intakt även om åtskilliga förändringar utförts där omflyttningar och ombyggnader delvis skapat ett nytt kyrkorum. Här följer en beskrivning av interiören med början i vapenhuset.

Vapenhuset domineras av mässingskronan i kolossalformat som hänger i taket samt den branta läktartrappan. I många kyrkor försvann dessa trappor i vapenhuset när läktarunderbyggnader uppfördes. Trappstegen är klädda med en heltäckande matta och ett enkelt träräcke fungerar som fallskydd. Golvet är belagt med kalkstensplattor och i samband med att utrymmet under trappan revs 1972 kompletteras denna golvyta med nya plattor, dessa skiljer sig något i utseende. På den norra väggen är en väggfast träbänk uppsatt och ovanför denna hänger två tavlor, en *Series pastorum* samt en tavla redogörande för den gamla kyrkans historia.

På väggen under trappan hänger rester av en äldre sättugn samt ett gammalt lås. Ovanför den bastanta dubbelporten som leder till kyrkorummet hänger en järnplatta, denna ska enligt uppgift ha flyttats från sakristian. Texten har följande lydelse: *Hoc Templum Exstructum est Pastore C:M: AGRELL Adjuvante Nicol: BOMAN V:D:M: A:1820. 1821.* Porten följer ytterdörrarnas utseende med liggande profilerade brädor, vindfånget har trägolvet med grov matta, de inre traditionella spegeldörrarna tillkom 1937.

Långhuset upptas av två sammanhållande bänkkvarter med vardera sexton bänkrader. Det tunnvälvda innertaket är målat i en svag, ljusblå kulör medan den profilerade gesimsen som markerar övergången mellan vägg och tak är målad i kraftiga röda, blåa och gråa kulörer med inslag av förgyllningar. Golven i långhuset består av lackade brädor förutom i bänkkvarteren som är belagda med en grå plastmatta. Bänkkvarteren är slutna mot mittgången men öppna mot sidogångarna, bänkarna är gråmålade och försedda med sittdynor klädda med grått tyg. Bänksidorna är målade i en vinröd kulör medan spegelfälten präglas av en ljusblå spegelyta med listverk i vitt, grått samt en yttre förgylld ram. Sockel och krön är mörkgråa. Över varje bänkkvarter hänger två mässingskronor med förgyllda strålfält (taksolar) i anslutning mot innertaket. På långhusets syd- respektive norrvägg hänger vardera tre lampetter. De båda sidoentréerna består av dubbla spegeldörrar där golvet i vindfången är belagda med kalkstensplattor, i taken har ljusinsläpp anordnats. Framför de båda vindfången hänger moderna psalmnummertavlor av enklaste sort, de ger ett allmänt torftigt intryck.

De äldre elementen är placerade i uthuggna nischer under fönstren, samtidigt skapades en smal, avlång öppning i fönsterbänkarna för att möjliggöra varmluftens stigande. Moderna element har sedermera tillkommit som upphängts på befintliga väggar. I det nordvästra hörnet har en mindre utställning iordningsställt med märkliga bildstenar, den medeltida funten, en runstav samt en större målad tavla. Tavlan från 1691 är en målning utförd på trä och har fram till 1975 varit deponerad på Smålands museum. Motivet upptas främst av ett arborstförsatt lejon samt längre textavsnitt, en uppgift anger att målning fungerat som altartavla men detta är högst tveksamt. I det sydvästra hörnet står ett äldre ståndur. I läktarunderbyggnaderna som tillkom 1972, inrättades i det norra rummet ett kontor, el-central, pentry samt en ny trappa till läktaren. Det södra rummet som bl.a. skulle fungera som väntrum fick av naturliga skäl en mer påkostad inredning. Här inrättades även ett kapprum samt handikapptolett. Väntrummet har trägolvet, en enkel blyinfattad takkrona av glas samt ett praktfullt ståndur. Här står även en möbelgrupp.

Läktaren bärs av åtta kolonner vars omfång uppfattas något överdimensionerat. Kapitälerna är vinröda med förgyllda partier, övriga ytor är blåa. Sex av kolonnerna står tätt placerade utmed mittgången vilket skapar ett monumentalt intryck samtidigt som utrymmet ger en något rörig känsla då en rad skilda föremål samsas om ytan. Läktaren har ett stort utskjutande mittparti. Läktarbarriären består av 18 spegelfält där den mittersta smyckas med en mycket vacker förgylld lyra med invävda lökvistar. Spegelfältens kulör innehar gröna och gråa nyanser, varje fält har en förgylld ram.

Läktarens norra sektion upptas av lösa stolar medan den södra har åtta fasta bänkrader. Golvet är belagt med en heltäckningsmatta utom i bänkkvarteret där trägolvet lämnats synligt. I taket hänger två mässingskronor samt två moderna lampor framför orgeln. På västväggen hänger två lampetter och härifrån leder även en dubbeltrappa ut till tornkammaren. Läktaren domineras naturligtvis av orgelfasaden vars översta spets närmast ligger an mot taket. Passagen till tornkammaren har även inrättats som vindfång med golv av kalksten, själva tornkammaren upptas av ett inbyggt förrådsutrymme med några äldre skåp.

Koret upplevs inneha ett stort djup vilket är en effekt av den senaste utvidgningen. Altarbordet i trä är modernt och fristående, bordet är placerat på en traditionell upphöjning. På ömse sidor om altaret står två kraftiga ljusbärare i smitt järn. Den halvrunda altarringen har ett öppet spjälverk där knäfall och räcke är klätt i ett ljusgrönt tyg. Utrymmet innanför altarringen är klädd men en grå matta. Altartavlan utförd av Salomon Andersson har en förhållandevis enkel, förgylld ram, motivet föreställer Kristi nedtagande från korset. Korväggen präglas av altarpuppställningen från 1937 där två pilastrar med djupa, förgyllda kannelyrer, bär upp ett entablement.

Två spegeldörrar leder in till sakristian, dessa flankeras av psalmnummertavlor vars utseende påminner om altarpuppställningen. Kyrkvärdsbänkar står invid norr och sydväggen. På den norra väggen är predikstolen placerad där motsvarande plats på sydväggen upptas av en dopplats. Dopfunten är ett utsökt stenarbete från 1930 där basen upptas av en rad figurscener. På dopfatet är texten *Låten barnen komma till mig* ingraverat. Bakom dopfunten är en väggfast träskiva fastsatt samt en större hängande väv i röda och lila nyanser som skänktes till kyrkan 1972. På golvet framför dopfunten ligger en vacker och färgrik matta vars mittparti har ett strålende fält riktandes mot dopfunten. Ytterligare en vävd matta ligger framför altarringen.

Belysningen i koret utgörs av två mässingskronor, fyra lampetter samt en mindre ljuskrona ovanför dopfunten. Den mindre kronan hängdes upp 1972 och sägs härröra från den gamla kyrkan. Direkt under taket hänger även modern armatur. Koret med sitt trägolv från 1972 är rymligt samtidigt som det dekorativa inslaget är begränsat vilket skapar ett något kallt intryck.

Den halvrunda sakristian upptas på sin västra vägg av skåpsinredning i gula kulörer, här finns även ett toalettutrymme. Platsen för den äldre dörren till koret kan studeras inne i toaletten där bl.a. gångjärnen sitter kvar. De två stora fönstren är på insidan försedda med ett smitt järngaller. På östväggens mitt är en väggfast altarskiva uppsatt. En grönspräcklig heltäckningsmatta är lagd på golvet och i rummets mitt står ett massivt träbord, i taket hänger en mässingskrona. Sakristian är ytmässigt liten och den halvrunda formen medför vissa möbleringssvårigheter, utmed väggarna står ett flertal stolar, en orgel, ett kassaskåp och en större träkista.

Interiöra förändringar

Dagens kyrkorum präglas i stor utsträckning av de åtgärder som utfördes vid 1937 och 1972 års restaureringar. Färgsättningen har kraftigt förändrats och belyser knappast nyklassicismens vurm för vitt och guld. Troligtvis skedde en större dekorativ omgestaltning av koret år 1900. Då tillfördes ovanför sakristians båda dörrar målade väggfält med växtornamentik samt två pilastrar med korintiska kapitäl. Målningarna var förhållandevis återhållsamma och gav ett värdigt och välanpassat intryck. Vissa uppgifter tyder på att ena dörren enbart var en blinddörr vilket utfördes för att skapa symmetri. I en äldre odaterad handling kan följande läsas: *Från sakristian, som är uppförd i halvcirkel å kyrkans östra gavel, leder en bakom altaret befintlig dörr in i kyrkan.* Meningen ska snarare tolkas som att dörren var placerad innanför altarringen.

År 1922 utfördes en genomgripande interiör målning men kyrkorummet målades om *i den gamla vita färgen*, gråvitt på väggar och i tak samt vitt och guld i bänkkvarteren. Redan 15 år senare inleddes en radikal omsvängning ifråga om färgsättningen där arkitekt Paul Boberg utarbetat ett omfattande restaureringsprogram. Då kormålningarna var i dåligt skick önskade Byggnadsstyrelsen en konservering men Boberg skrev 1937 i ett brev att *de på senare tid och utan vederbörligt tillstånd målade pilastrarna å korväggen* inte kunde bibehållas. Åtgärden verkställdes där de målade fälten försvann för att istället ersättas med två kraftiga pilastrar av trä bärande ett entablement som innesluter altartavlan. Denna omfattning marmorades. Dörren till sakristian muras igen och blinddörren målas över varefter två nya dörröppningar upptas vilka placeras utanför altarringen.

I vapenhuset byts trappan ut och golvet beläggs med kalkstensplattor. Vindfång iordningsställs vid samtliga portar och en rad arbeten utförs som kan härledas till värme- och el-installationer. För att ytterligare förbättra bekvämligheten för besökarna byggs bänkinredningen om. I beskrivningarna för färgsättningen betonas att kyrkorummet fått en lugn och varm gestaltning med en genomgående grön underton där läktarbarriär och orgelfasad hållits mörkare. Takgesimsen marmoreras i ljusgröna nyanser där taket målas i en mörkgrå ton. Elektrifieringen utgjorde naturligtvis en stor förändring vilket en tidning tydliggjorde 1937: *När kyrkoherde Norlén slutat sitt tal, tändes den elektriska belysningen i kyrkan. Det var ett högtidligt ögonblick, som gjorde ett mäktigt intryck på församlingen.*

Viss tveksamhet råder hur bänkkvarteren egentligen var utformad. I en äldre, odaterad handling talas om *tvenne bänkrader med 31 bänkar i hvarje* medan man på en bild tagen före 1934 ser fyra bänkkvarter. På samma bild noteras även att psalmnummertavlorna är uppsatta på kraftiga fundament samt att ett ståndur står innanför altarringen. Inför restaureringen 1937 går att läsa att *i vardera av de nedre bänkkvarteren finns 18 bänkrader och 11 i de främre.* Klart är att ett flertal bänkrader plockas bort under arbetena samma år. Tilläggas ska att Boberg redan 1934 ritade det nya ljudtaket till predikstolen som även uppsattes samma år. Den Bobergska restaureringen förbättrade radikalt förutsättningarna för att bedriva gudstjänstverksamhet samtidigt som relativt hårdhänta åtgärder utfördes i koret.

Under ledning av Ingeborg Waern-Bugge genomfördes en genomgripande restaurering 1972 som i stor utsträckning omgestaltade kyrkorummet. Koret är återigen i fokus för större förändringar, genom att plocka bort de två främre bänkraderna utökas koret samtidigt som ett nytt golv läggs. Altaromfattningen och predikstolen målas om, en dopplats inrättas vid södra korväggen, kordörrarna kompletteras med foder och predikstolens ljudtak förses med en

klassiserande lambrequin. Viss omarbetning av altaronfattningen utförs, troligtvis tillkommer de djupa kannelyrerna. Arkitekten och församlingen önskade egentligen att riva hela omfattningen då den bedömdes klumpig och opassande.

I långhuset plockas ett stort antal bänkrader bort då läktarunderbyggnader tillskapas samtidigt som tvärgången försvinner varvid endast två bänkkvarter kvarstår. I samband med denna åtgärd utökas antalet ljuskronor samtidigt som en omplacering sker då kronorna hängs över bänkkvarteren istället för utmed mittgången. Läktarunderbyggnaderna blir djupa och tillsammans med de tätt placerade kolonnerna i mittgången uppstår en viss disharmoni. I sann tidsanda valdes även att genomföra en radikal färgförändring där blått, grått och vinrött blev förhärskande synintryck. Bänksidor, kolonner, takgesims och altaronfattning erhöll dessa kulörer medan läktarbarriären fick ljusgråa nyanser med inslag av grönt. Predikstol och orgelfasad målades i grått och guld.

Viktigare inventarier

Predikstolens korg är ursprunglig medan ljudtaket tillkom först 1934 efter ritningar av Paul Boberg. Korgen är uppbyggd med tre spegelfält som upptas av traditionella religiösa symboler, kalk med lagerblad, kors med törnekrona och lagtavlorna med tillhörande lagerblad. Korgens botten stöds genom en golvplacerad järnstång. Vid 1972 års restaurering valdes att komplettera ljudtaket för att uppnå ett mer stilrent utseende varvid en lambrequin tillfördes. Innertaket är blåmålat och i mitten hänger en duva. På taket står ett förgyllt kors, invid har en modern strålkastare placerats.

Orgelfasaden har bevarats medan orgelverket bytts vid två tillfällen. Den första orgeln som konstruerades av Johan Niklas 1845 bestod av 16 stämmor, denna byttes ut 1918 och istället installerades ett orgelverk utfört av Olof Hammarberg med 25 stämmor. Dagens orgel som byggdes av Fredriksborgs orgelbyggeri 1957-58 innehar 20 stämmor.

Dopfunten från 1930 ritades av Paul Boberg där modellen utarbetades av Tekniska skolan i Stockholm. Stenbildhuggaren Artur Sandin färdigställde sedan dopfunten där materialet utgörs av gotländsk sandsten. Stenen har bearbetats med stor skicklighet där figurscenerna samt dopfuntens smäckerhet bidrar till dess skönhet.

I tornet hänger tre klockor, två är gjutna 1813 medan den tredje omgöts 1857.

Kyrkogården

Kyrkogården är rektangulär i sin form och sträcker sig i en öst-västlig riktning. Dess placering medför att begravningsytorna dominerar i norr och öster. Ett stort antal lövträd av olika arter och åldrar ger kyrkogården ett mycket lummigt intryck. En låg mur med motfyllda jordmassor på insidan omger kyrkogården, stenblocken är huggna och mycket stora. Nivåskillnader och markeringar tydliggör att ett flertal utvidgningar skett. I öster finns ett stort outnyttjat gravområde; här finns även minneslund och plats för urngravar. Det symmetriskt lagda gångarna är alla grusade.

Begravningskapellet från 1953 är uppfört strax utanför den västra entrén efter ritningar av arkitekt E.G Erlandsson. Stommen av tegel har putsats medan sockeln består av huggen granit, taket är täckt med skivlagd koppar. Framsidan upptas av en dubbelport i ek med

rombmönster, varje sida innehåller tre blyspröjsade fönster med antikglas. En enkeldörr finns på baksidan. I en tidningsartikel från 1953 benämns bårhuset som *ett av stiftets gedignaste*.

Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning

Skatelövs kyrka ligger strategiskt i en rik jordbruksbygd med talrika fornlämningsområden. Närheten till Huseby bruk har präglat kyrkans historia på olika plan. Dagens kyrkobyggnad uppfördes 1820-21 där nyklassicismens strama, ljusa och sparsmakade arkitektur blev rådande ideal vid utformandet av såväl kyrkorummet som exteriören. Fasaderna saknar nästan helt dekorativa element där exempelvis sidoportalerna inte ens försetts med slätputsade omfattningar. Huvudentrén i väster framhävs genom en kraftig men enkel rusticering och detta parti tillsammans med lanterninen smäckra och sektionsvis uppbyggda huvud utgör de främsta inslagen av förskönande åtgärder. I en odaterad, äldre skrift, skrevs något talande att kyrkan *är byggd i den för orten vanliga stilen, hvitmålad och föga tilltalande*. Denna konsekvent genomförda stilyttring är ur antikvarisk synvinkel mycket viktig att beakta. Exteriören är närmast oförändrad vilket medför goda möjligheter att utläsa de tankegångar och ideal som rådde under tidigt 1800-tal. Spåntaket har bibehållits utom på torn och lanternintak vilket bidrar till det genuina intrycket.

Kyrkorummet har präglats av omgestaltningar där ny färgsättning, ombyggnationer, omflyttningar och omdisponering av kyrkoutrymmet skapat en interiör där autenticitetsvärdena är begränsade. Antalet bänkrader har kraftigt minskat samt att bänkkvarteren reducerats till två. Läktarunderbyggnaderna gavs ett stort djup vilket skapat ett dunkelt kolonn Galleri under läktarmitten. Koret har omgestaltats ett flertal gånger, dels av praktiska skäl men även estetiska orsaker har legat bakom åtgärderna. Predikstolens korg samt altartavlan utgör intakta solitärer vars placering hållits intakt. Restaureringarna 1937 och 1972 innebar för koret att nya dörröppningar tillkom, nytt altare, ny altarmattning, ny dopplats, borttagning av väggmålari, nytt golv samt utökning av golvytan, flyttning av psalmnummertavlor och borttagande av dess fundament, ny färgsättning samt viss ombyggnad av kyrkvärdsbänk och altarring. Koret ger ett proportionerligt och välstrukturerat intryck men ifråga om kulturhistoriskt värde måste detta bedömas som begränsat.

Vapenhuset har fått behålla sin läktartrappa. Denna ska bevaras. Sakristian är funktionellt inredd med moderna förvaringsskåp. Inne i toaletten syns de gamla gångjärnen vilka upplyser om den gamla kordörrens placering, dessa får ej avlägsnas. Skatelövs kyrka är en tidstypisk landsortskyrka men en ytterst sparsmakad exteriör, denna upplevelse måste beaktas. Interiörens omfattande omgestaltningar har ett visst värde i sig för att belysa skilda tidsideal men möjligheterna att exempelvis ändra färgsättning och utföra mindre omstruktureringar bör kunna beaktas.

Händelseregister

- 1825 - Kyrkan invigs av biskop Tegnér
- 1830 - Altartavlan utförs av Salomon Andersson
- 1845 - Den första orgeln tillförs kyrkan, byggs av Johan Niklas, E & C Söderling
- 1857 - Orgeln renoveras
- 1875 - Troligtvis tillkommer altarringen
 - Inredningen målas i vitt och guld
- 1878 - Utvidgning av kyrkogården
- 1888 - Utvidgning av kyrkogården

- 1889 - Orgeln renoveras
- 1900 - Bänkarna renoveras grundligt
- Förgyllning av kors/kula, altartavlans ram, nummertavlor, listverk och emblem, utförs av spegelfabrikör Stenberg
 - In- och utvändiga putsslagningar samt avfärgning
 - ”Fonden i koret smakfullt dekorerad”. Troligtvis tillkom korväggens dekorativa måleri vid denna renovering. Målningsarbetet utförs av J.G. Johansson
- 1918 - Nytt orgelverk av Olof Hammarberg
- 1922 - Interiör och exteriör renovering. Kyrkorummet ommålas men i rådande kulörer
- Kaminernas rörledningar som är placerade utmed valven dras om och förläggs till vinden
- 1928 - Innerbågar tillkommer, dock ej i sakristia
- 1930 - Kyrkan erhåller en ny dopfont
- 1934 - Predikstolen förses med ljudtak efter ritningar av Paul Boberg
- 1936 - Norra takfallet läggs om med ny ekspån
- 1937/38
- Omfattande renovering som utförs under ledning av arkitekt Paul Boberg
 - Kyrkan elektrifieras
 - Nytt värmesystem, pannrum grävs ut under sakristian
 - Fyra stora samt en mindre järnkamin plockas bort
 - Nya lampetter med rörljus
 - Rörljus installeras på psalmnummertavlor
 - Ljus kronorna antikbehandlas
 - Elektrisk fläkt installeras i orgeln
 - Delvis nytt golvbjälklag och nytt golv i långhusets bänkkvarter
 - Ombyggnad av bänkar för att förbättra bekvämligheten
 - Vinden isoleras
 - Vindfång vid samtliga dörrar iordningställs
 - Nytt läktargolv
 - Ny trappa till läktaren
 - Två nya dörröppningar upptas i korväggen varav de äldre muras igen
 - Sakristian erhåller ny inredning
 - Ny färgsättning i kyrkorummet, domineras av gröna nyanser. Utförs av målarmästare E. Nyqvist samt artisten Torsten Hjelm
 - Dekormålning på korvägg borttas
 - Altartavlan erhåller en ny omfattning bl.a. bestående av två kraftiga pilastrar
 - Förgyllning av kors och kula
 - Altarringen bekläs med skinn
 - Nya mattor inköps medan befintliga mattor färgas lila
 - Bänkrader i bakre bänkkvarteren slopas
 - Kalkstensplattor läggs i vapenhuset
 - Cementtrösklar i vapenhus ersätts med granit
 - Innerbågar uppsätts i sakristian
 - Interiöra murytor borstas, lagas och avfärgas
 - Sakristians murade arkivskåp försvinner i samband med öppnandet av nya dörrpartier
 - Viss marmorering av läktarkolonner
 - Altartavlan konserveras
 - Exteriöra fasadarbeten där främst putsen på tornet åtgärdas
 - Lanterninen målas svart
 - Nya hängrännor av galvad plåt och stuprör av järnplåt

- Marken kring kyrkan dräneras
- 1939 - Ett större kors reses vid den gamla kyrkplatsen
- 1941 - Prästgården brinner ned, arkiv och silver räddas
- 1946 - Ljuskrona överlämnas som gåva
- 1948 - Antependium överlämnas som gåva
- 1953 - Nytt begravningskapell uppförs
- 1958 - Två mässingskronor tillverkade i Gemla överlämnas som gåva. Placeras på läktaren
 - Nytt orgelverk, konstrueras av Fredriksborgs orgelbyggeri, Danmark
 - Lanterninen vitmålas
- 1959 - Lanterninens spåntäckning ersätts med koppar
- 1960 - Ny brunn invigs på kyrkogården
- 1961 - Den medeltida kyrkans grundmurar friläggs
- 1972/73
 - Omfattande renovering som utförs under ledning av arkitekt Ingeborg Waern-Buggge
 - Ny interiör färgsättning där kulörerna präglas av blått, grått och mörkt rosa
 - Predikstol och orgelfasad erhåller ny färgsättning
 - Läktarunderbyggnader tillskapas
 - Tvärgången utgår
 - Nya mattor i mitt- och sidogångar
 - De två främsta bänkraderna borttas och korgolvet utökas
 - Ytterligare en läktartrappa tillskapas, uppförs i ena läktarunderbyggnaden
 - Återigen sker en ombyggnad av bänkarna för att förbättra bekvämligheten
 - Nytt golvbjälklag bestående av tryckimpregnerade bärlinor, dessa placeras på nygjutna betongplintar. Golvbrädorna återanvänds
 - Nytt korgolv
 - Nytt fristående altare
 - Altarringen lösgörs och flyttas fram
 - Masonitskivor läggs i bänkkvarteren
 - Golvet innanför altarringen sänks
 - Ny skåpsinredning samt toalett i sakristian
 - Den södra kyrkvärdsbänken som tidigare förstörats minskas igen
 - Altartavlan konserveras
 - Nytt trappräcke i vapenhuset
 - I vapenhuset rivs skåpen under trappan och golvet kompletteras med nya kalkstensplattor
 - Bänkraderna på läktarens norrsida plockas bort
 - Enkla fallskydd i trä uppsätts vid läktarfönstren
 - Invigning av nytt altarbrunn, tillverkat av Libraria i Stockholm
- 1975 - En på Smålands museum deponerad tavla från 1691 återbördas till kyrkan, upphängs under läktaren
- 1978 - Putslagningar och avfärgning
 - Tornets spåntäckning ersätts med koppar
 - Tjärning och lagning av spåntak
 - Ommålning av utvändiga snickerier
 - Isolering av bjälklag
 - Nya stuprör
- 1985 - Södra takfallet läggs om med ny ekspån
- 1998 - Konservering och återbördande av fyra bildstenar från Smålands museum, cuppan till den medeltida dopfunten samt en runförsedd kyrkstöt till kyrkan. Kyrkstöten läggs i en monter medan stenarna och cuppan uppställs på fundament i långhusets

- nordvästra hörn
- Tillstånd till konservering av kalkkläde och mässhake

Källförteckning

Följande litteratur och arkiv har nyttjats i samband med vårdplansarbetet:

Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm.
Handlingar från Kungl. Byggnadsstyrelsen är inkluderade

Klipparkivet vid Smålands museum: Skatelövs kyrka

Topografiska arkivet vid Smålands museum: Alvesta kommun, Byggärenden, Skatelövs kyrka

Kyrkobyggnader 1760-1860: Del 2 Småland och Öland 1993

Vassi, Heidi, red, *Kyrkobyggnader i Kronobergs län* 1998